

Éva Molnár - Maďarka s duší Češky

Svoje příjmení v Česku píše Molnárová. Naši historii i geografii zná lépe než mnoho z nás, kdo jsme tu vyrostli a ledacos i studovali. Mluví dobře česky a má přátele mezi mnoha českými umělci. V něčem je jakoby „z jiného světa“. Toho ideálního, jaký by asi měl být. Zním ji už hezkých pár let z jejích návštěv Prahy i mých v Budapešti, a pokaždé žasnu nad její pracovitostí. Její jemná duše nějakým zvláštním způsobem souzní s českou kulturou. Proč a jak? Musíme začít od začátku.

Tvoje rodina nemá sebemenší spojitost s Českem, i když jsem si to dlouho myslela. Okud tedy jsi a co dělali tvoji předkové?

Moje maminka a její předkové pocházeli ze staré maďarské šlechtické rodiny. Narodili se a žili většinou v Transylvánii, ve východní části Karpat s maďarským obyvatelstvem, která dnes patří k Rumunsku. Podle rodokmenu Istvánffyho od roku 1505 mezi mými předky byli například vychovatel dětí krále Vladislava II. Jagelonského, další předek se v 16. století věnoval historii, jiný byl členem stráže císařovny Marie Terezie atd. Posledním polyhistorem v rodině byl můj dědeček, který přežil dvě světové války a dvakrát ztratil svou vlast a jmění kvůli dějinným zvratům. Jeho odkazem pro nás bylo poznání, že vysoká pozice nebo velký majetek nejsou důležité, že nejdůležitějšími hodnotami v životě je vzdělání a vůle. Na konci II. světové války ujel před frontou se svou ženou a třemi dětmi do Maďarska a zastavili se před západní hranicí, ve městě Győr. Přivezli si s sebou nejen tyto hodnoty, ale i pocit ztracené rodné země a vzpomínky a věčnou touhu po domově. Tak i já mám od dětství jakousi nostalgii a přichylnost ke krásným krajinám a minulosti Sedmihradska. A také obdivuju všechny lidi, ať už žijí v kterékoli zemi jako příslušníci národnostních menšin, kteří bojují za svou identitu, jazyk a udržování své kultury a zvyků. Stala jsem nepolepšitelnou

idealistkou, která by se nejrady naučila jazyk každého sousedního národa a pomáhala jim ve vzájemném porozumění, aby je politika nepostavila proti sobě.

Co jsi věděla o Česku v době, než jsi ji měla možnost sem poprvé přijet?

Během studií jsem četla zajímavé příběhy z naší společné historie, znala z pohledů či fotografií pražskou architekturu. Lákalo mne, že v Praze je možné vidět z každého období architektury něco na jednom, relativně malém místě. Bylo mi velmi sympatické, že naše země sousedily a relativně snadno se k vám dalo jezdit, snadněji než do Ruska (tehdy do Sovětského svazu), kde byl (a je) úplně jiný životní styl a tamnější politika i její vliv na lidi je tak rozčarující. Viděla jsem filmy tzv. české nové vlny, i dětské Večerničky v televizi a velmi se mi líbily pro jejich humor, poetiku. Švejk byl v mládí „povinnou“ četbou, mohli jsme číst vaše literární novinky v maďarských překladech. Čekali jsme na zprávy z Československa a drželi jsme palce „pražskému jaru“. Prožili jsme pak velkou hanbu kvůli invazi Varšavské smlouvy, přesněji sovětských vojsk – i totální rozčarování z tzv. socialismu a jeho agresivní politiky. Tak pomalu ve mně uzrál úmysl, že se musím do Československa dostat a vidět a slyšet všechno na vlastní oči a uši.

Kdy jsi u nás byla poprvé a co tě tenkrát zaujalo?

Poprvé jsem cestovala do Československa začátkem sedmdesátých let, po univerzitě, se svým čerstvým manželem a trabantem, půjčeným od švagra. Vydali jsme se na šestidenní okružní cestu od Brna přes jižní Čechy na sever do Prahy a zpátky přes východní Čechy. Všechno, co jsme viděli, bylo pro mne obrovsky zajímavé: zámky, hrady, městečka (Třeboň, Český Krumlov, Telč, Budějovice, Tábor...), stará náměstí, muzea, další památky. Všechno se mi líbilo, i když budovy byly šedé, ale minulost a doba jejich slávy z nich vyzařovala. Lidé byli zdvořilí a ochotní pomoci, i když jsem mluvila rusky a oni odpovídali jen česky. A tak se jsem rozhodla, že se chci a musím naučit česky. Abych rozuměla bez tlumočnické nejen řeči, ale i lidem, a pochopila jejich myšlení. Abych si mohla sama přečíst knihy a ponořit se do vaší kultury. Ale uteklo ještě pár let, než jsem to mohla uskutečnit.

Jak tvoje vášeň pro češtinu a naši kulturu pokračovala?

Pak jsem konečně měla možnost a čas se zapsat na kurz češtiny v bývalém Československém středisku. Sešlo se tam několik dalších lidí, kteří měli intenzivní zájem o českou kulturu. Spřátelili jsme se a začali spolu cestovat do Česka, cvičili se v češtině v jejím prostředí. Abychom rychleji pokročili, přihlásili jsme se na letní kurzy u vás. Pomocí jazyka se nám tam otevíralo nejen Česko, ale vlastně celý svět. Na tyto kurzy přijíždějí totiž lidé ze všech koutů světa a s mnoha z nich jsme dlouhá léta korespondovali česky. Od Japonska až do Ameriky. Získali jsme na kurzech kamarády, ba celoživotní přátele v Česku, od kterých jsme dostávali pozvání, knihy (i samizdaty), zajímavé informace. A tak se stalo, že jsme se tam najednou začali cítit jako doma, i když jsme byli vlastně v zahraničí. Mezitím jsem ještě při zaměstnání absolvovala i bohemistiku na budapeštské univerzitě, abych svoje znalosti systematizovala a prohloubila. Ale nikdy jsem se jako bohemistka neživila, čeština zůstala mým koníčkem, který mi dělá mnoho radosti.

Tu radost ale pořád sdílíš s ostatními...

Naše tzv. zdravé jádro, bývalí posluchači českého kurzu, jednou tak sedělo v hostinci u Kamenného Šenova a napadlo nás: co kdybychom založili nějakou organizaci? Připojili se k nám doma v Budapešti i další zájemci, a tak v roce 1988 bylo založeno první občanské

sdužení pro maďarské přátele české a slovenské kultury pod názvem Amicus (latinsky přítel). A tak jsme začali pracovat pro veřejnost, nabízet výlety, přednášky, a uskutečnila se první vodácká plavba po Vltavě, kterou připravil Ottó Zachár, inženýr, který už dříve individuálně hodně cestoval po Česku a připojil se k nám.

Dnes se ale spolek jmenuje Bohemia. Koho vlastně sdružuje a kolik má členů?

V roce 1993, po vzniku samostatné České republiky, jsme na Zachárův nápad založili nový spolek maďarských přátel české kultury pod názvem Přátelský kruh Bohemia. Hned v tom roce měl 92 členů (platících i členský příspěvek) a do roku 2017 do něj vstoupilo celkem 2200 osob. Stabilní počet se v posledních letech pohybuje kolem 270. Tak 90 % tvoří Maďaři, ostatní jsou čeští krajané. Spolek Bohemia je otevřený všem, jediná podmínka vstupu je zájem a tolerance.

Vím, že jste stihli za tu dobu připravit obrovské množství výstav českých výtvarníků, pořadů o českých spisovatelích, koncertů, uspořádat několik desítek zájezdů do České republiky (i na Slovensko), navázat kontakty s mnoha českými umělci, s českými krajanly v sousedních zemích, a mnoho dalšího. Ale asi nejunikátnější jsou vaše vodácké výpravy na české řeky. Myslím, že čeští vodáci bývají překvapeni, když je mívají maďarsky konverující lodní posádky?

Hlavním organizátorem našich poznávacích zájezdů je Ottó Zachár, předseda Bohemie. Připravuje úžasné cesty, například po stopách významných českých osobností (Hašek, Hrabal, Smetana, Dvořák, bratři Čapkovi atd.), po stopách společných českých a maďarských dějin, ale taky po českých řekách. Od roku 1989 (!) každoročně jezdíme do Čech na vodu, a střídáme všechny největší řeky: Vltavu, Lužnici, Sázavu, Berounku i Ohři. Vodácká túra je velice populární, jede pokaždé kolem 60–70 účastníků ve věku od 3 do 80 let, máme speciální vodácká trička. Některé rodiny už se účastní ve dvou generacích.

S Otou Zachárem na Berounce, červenec 2016

Ty jsi ale tou duší Bohemie, bez tebe by nebylo mnoha dalších akcí a hlavně velkých událostí, kterých jsi iniciátorkou, a které obrovsky propagují Česko u vás v Maďarsku. Aspoň některé připomeneme?

Já, ale i další členové, doplňujeme naše zájezdové programy o kulturu.

Vydáváme časopis Bohemia a také maďarské překlady takových českých knih, jakými se nezabývají velká nakladatelství. Během 25 let tak díky Bohemii vyšlo 16 titulů, mezi nimi životopis *Alfonse Muchy* od Jiřího Muchy, *Nezbedné pověsti* od Václava Čtvrtka, *Česká jídla* – kuchařka Vnukovy rodiny. Nedávné výročí úmrtí Bohumila Hrabala, spisovatele, kterého v Maďarsku čtenáři velice milují, jsme připomněli vydáním literárního průvodce Tomáše Mazala *Cesty s Bohumilem Hrabalem*.

Tady je potřeba říct, že to je vždy největším dílem tvoje práce. Ale nejen překlady knih a redaktorská péče o časopis i ta knižní vydání. Stála jsi i za dosud asi největší akcí, kterou Bohemia v Budapešti dokázala, a to v roce 2009.

Podařilo se tehdy, že nejvýznamnější maďarský hudební festival Budapešťské jaro byl zahájen velkou výstavou Alfonse Muchy v Muzeu krásných umění a několikadenním programem s výrazným českým akcentem. Účinkovali čeští hudebníci, hrály se skladby českých skladatelů, hlavně Bohuslava Martinů, který měl výročí. Samozřejmě se to vše uskutečnilo v intenzivní spolupráci s Českým centrem pod tehdejším vedením Evžena Gála a za podpory dalších partnerů. To byla opravdu „megaakce“, na kterou moc rádi vzpomínáme.

Musím prozradit ještě jednu věc: Vyprávěla jsi mi, jak každý rok pořádáš doma v Budapešti "salon", ve stylu těch, které provozovaly významné pražské rodiny v 19. století, například rodina Fričova, Palackých, Riegrových nebo malířka Zdenka Braunerová či spisovatelka Sofie Podlipská. Jak to vypadá u tebe?

Od roku 1994 pořádám vždy v listopadu tzv. Salon Bohemia, tj. otevřený den pro přátele české kultury v našem bytě. Každý může „salon“ navštívit v průběhu celého dne mezi 11 a 20 hodinou, během té doby nabízím návštěvníkům různé neformální programy: přednášku odborníka na nějaké české téma (v maďarštině), komorní výstavu, českou knihovnu, deníky Amicusu a Bohemie, fotoalba ze života Bohemie (prolistovat), českou hudbu a písničky, promítání filmů z DVD (i pro děti), českou kuchyni (podle výběru), české nápoje a na závěr společně oslavujeme narozeniny každého návštěvníka šampaňským a písničkou. Během dne vždy přijde tak 40–45 hostů. Příprava mne stojí vždy hodně energie, ale stojí to za to a mám radost, když se „salon“ líbí.

To je i pro mne velká inspirace, a vůbec, celá tvoje práce a tvých kolegů z Bohemie. Co plánujete do budoucna?

Pokračovat a pěstovat dál toho českého koníčka, mít radost z přátelství a poznávání. V organizaci výletů a zájezdů už pokračují i naši „potomci“. Chtěli bychom v příštím roce oslavit 25. výročí založení Bohemie vydáním pamětní publikace a nějakou akcí, zorganizovat výstavu ze životního díla pana Zachára k jeho 80. narozeninám, a vydat časopis Bohemia, pokud na něj dostaneme opět podporu MZV. A předat naše znalosti dalším, mladším, protože vědění a dorozumění je největší dárek. Zkrátka za sebou zanechat stopy.

Poznámka: Spolek Bohemia reprezentovaný Évou Molnár a Ottou Zachárem převzal v r. 2003 ocenění Gratias Agit. Uděluje je ministr zahraničí ČR za šíření dobrého jména naší země

ve světě. V roce 2013 pak oba převzali za spolek Bohemia ještě cenu udělovanou Ministerstvem kultury ČR, Artis Amici Bohemiae.

Martina Fialková

Přípitek po udělení ceny Artis Amicis Bohemiae v Českém centru v Budapešti a po koncertě, který byl součástí oslav 20 let spolku Bohemia v roce 2013.

Zleva: autorka rozhovoru, houslista Jaroslav Šonský, cembalistka Borbála Dobozy, Otto Zachár, předseda Bohemie, Éva Molnár a Michal Černý, tehdejší ředitel Českého centra Budapešť.